

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Андрій Ковалюк¹, Андрій Фалюта², Олексій Ковалюк³, Наталія Мельник⁴

^{1,2,3,4}Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18

¹Email: andriy.kovalyuk@lnu.edu.ua; ORCID: 0009-0002-5284-2624

²Email: andrii.faliuta@lnu.edu.ua; ORCID: 0000-0001-5310-4733

³Email: oleksiy.kovalyuk@lnu.edu.ua; ORCID: 0009-0006-4287-7064

⁴Email: nataliya.melnyk@lnu.edu.ua; ORCID: 0000-0001-6935-6468

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання страхування життя та здоров'я цивільного населення в умовах війни, спричиненої російською агресією проти України. Визначено основні проблеми в роботі страхових компаній як фінансових посередників, а також специфіку страхового забезпечення військових та цивільних осіб. Мета дослідження полягає у аналізі сучасного стану ринку страхування та пошуку можливостей його адаптації до воєнної ситуації. Робота ґрунтується на результатах аналізу статистичних даних, нормативно-правових документів, логічних і порівняльних методів, а також теоретичних узагальнень. Оскільки страхові забезпечення військових, що беруть безпосередню участь в бойових діях, а також всіх інших військових, які створюють умови для функціонування Української Армії, відображені у диференційованих умовах їх оплати, в даній статті досліджено умови страхування життя та здоров'я цивільного населення під час війни в Україні.

Ключові слова: страхування, страховий випадок, життя і здоров'я, воєнні ризики, правове забезпечення.

Постановка проблеми. В даній статті досліджено сьогоденні умови страхування життя і здоров'я страховими компаніями, вплив війни на розробку нових страхових продуктів і впровадження їх у життя. З настанням і продовженням воєнних агресивних подій в Україні щоденно спостерігаються втрати життя і здоров'я не тільки військових, а й, на жаль, мирного населення. Об'єктивно назріває актуальна проблема їх страхового забезпечення.

Відомо, що страхові компанії не є установами охорони здоров'я, це, насамперед, фінансові посередники, для яких кінцевою метою є отримання фінансової вигоди від укладених договорів зі страхувальниками.

Оскільки страхові забезпечення військових, що беруть безпосередню участь в бойових діях, а також всіх інших військових, які створюють умови для функціонування Української Армії, відображені у диференційованих умовах їх оплати, в даній статті

досліджено умови страхування життя та здоров'я цивільного населення під час війни в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі страхування життя та здоров'я присвячено багато наукових праць. Так М. І. Арич, В. Волфсбергер, Х. М. Щубелка, Т. Х. Олексик та інші. Досліджуючи проблеми і чинники страхування життя та здоров'я людини, цілком справедливо ставлять актуальне питання: чи потрібне Україні спеціальне регулювання використання генетичної інформації для оцінки ризиків у страхуванні? [1, с.87-88] І. Г. Аберніхіна досліджує страхування життя як додаткове соціальне забезпечення [2, с.77-78], а О. Є. Губар досліджує соціальне страхування у забезпеченні суспільного добробуту [3, с. 131-132]. Практичне значення мають дослідження М. Тимчак і В. Мінкович європейського досвіду страхування життя та можливостей його застосування в Україні [4, с.135]. Цей ряд науковців, які досліджують проблеми страхування життя, можна продовжувати, проте слід зазначити, що в науковій літературі мало приділяється уваги дослідженню проблем страхування життя в умовах війни. Саме цій проблемі, тобто проблемі дослідження воєнних ризиків при страхуванні життя, ми присвятили дану статтю.

Постановка завдання. Метою даної роботи є оцінка реального стану ринку страхування життя і здоров'я в Україні, особливо у воєнний час, оскільки із тільки офіційної інформації відомо, що четвертий рік в Україні щодня від постійних бомбардувань нашої території з боку росії є багато поранених і тих, хто втратив життя. А тому реальна оцінка стану ринку страхування життя і здоров'я є вкрай необхідною.

Методика дослідження. При написанні даної статті використано загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, а саме: аналізу, логічний, порівняння, теоретичні узагальнення. Аналіз і логічний метод використано при розгляді пропозицій врахування виплат за воєнні ризики і можливості страхових компаній не збанкрутувати при страхуванні життя та здоров'я під час війни. Методи порівняння і теоретичного узагальнення застосовано при аналізі роботи різних страхових компаній і ефективності їх діяльності. Джерелами матеріалів виступали публікації та інформація з Інтернету про функціонування різних страхових компаній по суті досліджуваної проблеми, тобто страхування життя та здоров'я в Україні взагалі і, особливо, під час війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні під час війни, яку розв'язала загарбницька росія, виникла загроза для українців, яку можна поділити на дві частини. Перша, основна, для військових, які беруть безпосередню участь у воєнних діях, і, друга, для цивільних осіб. Ця друга загроза пов'язана зі збиттям ракет чи дронів, а також коли ворожа росія штурмує поруч з об'єктами критичної інфраструктури й житлові будинки чи інші скупчення людей. У першому випадку, у заробітній платі військових та в різних оплатах ризиків, залежних від участі в конкретних військових подіях, відображені відповідні страхові забезпечення всіх військових. Ці забезпечення переглядаються Верховною Радою України.

У другому випадку, тобто для цивільних осіб, які не беруть безпосередньої участі у військових подіях, для цих осіб діє вітчизняне законодавство. В Україні, на відміну від інших держав, функціонує добровільна система медичного забезпечення. Завдяки дії цієї системи в Україні функціонує Державна "Програма медичних гарантій". Всім громадянам України згідно цієї програми безплатно надаються медичні послуги.

В Україні, поруч з дією Державної програми медичного забезпечення, функціонує багато приватних страхових компаній, які сьогодні, в умовах війни, пропонують багато послуг медичного страхування.

Особливої уваги у страхуванні життя і здоров'я громадян України взагалі потребує питання надання страховим компаніям генетичної інформації, тобто інформації про історію генетичного стану сім'ї страхувальника, оскільки така інформація могла впливати на розрахунки ризиків як для страхувальників, так і страховиків. Проте в Україні сьогодні відсутні будь-які офіційні погляди на дану проблему, тобто немає спеціального нормативно-правового її регулювання. Таким чином проблема використання генетичної інформації при страхуванні життя і здоров'я відкладається на майбутні періоди [1, с.87].

Страхування життя і здоров'я належить до ризикового страхування. Це страхування як від звичайних страхових випадків, так і таких критичних захворювань, як: інсульт, рак, інфаркт, трансплантація життєво важливих органів, хвороба Паркінсона, хвороба Альцгеймера, ниркові хвороби та інше. А тому тут важливо пам'ятати про необхідність врахування при оформленні договору страхування життя та здоров'я наявності в кожного громадянина України інформації про різні сімейні захворювання і врахування цієї інформації в кожному індивідуальних випадках. Поки що це на практиці не відбувається. Але цей чинник про історію сімейних хворіб треба обов'язково враховувати в майбутньому як під час війни, так і по її завершенні.

Необхідно відзначити, що вид страхування життя і здоров'я саме під час війни став більш актуальним, бо кожний день в Україні гинуть люди. А оскільки міжнародне перестрахування цього виду забезпечення відсутнє і воно заборонене рішенням Національного банку України, актуальними є ті всі пропозиції страхових компаній в розробці і застосуванні на практиці нових страхових продуктів у воєнний час.

Відомо, що воєнні ризики завжди були винятком при страхуванні. Проте повномасштабна війна росії проти України внесла свої корективи. Як свідчить український досвід, майже всі страхові компанії дедалі активніше пропонують страховий захист від воєнних ризиків. Від початку війни майже всі компанії почали розробляти нові страхові продукти, які передбачають страхування життя та здоров'я від нещасних випадків, пов'язаних з війною, а саме: влучання снарядів, мін, куль, обвал будівель, мінування територій та інше. Страхувальники, які укладають договори страхування життя, вимагають у страхових компаній аби зазначені воєнні ризики були оплачуваними при їх настанні. Але для цього ці ризики мають бути внесені в договори страхування і трактувалися як страхові події. І деякі страхові компанії врахували ці запити громадян і не заперечують у віднесенні випадків травмування і смерті громадян до страхових випадків і все це оформляється договорами страхування з відповідним страховим покриттям. Але при цьому всьому діють загальні застереження:

- 1) мають право страхуватися тільки цивільні особи;
- 2) поліси страхування укладаються за межами територій (30-50 кілометрів), де проходять бойові дії.

Розглянемо як здійснюється на практиці страхування життя та здоров'я окремими страховими компаніями.

Якщо сьогодні в Україні страхуванням життя та здоров'я займаються декілька компаній, на що має безпосередній вплив воєнний стан, то в Європі цей вид страхування є найбільш розповсюдженим. За свідченням представників страхової компанії УНІКА (UNIQA) в Європі страхуванням життя та здоров'я користується від 20% до 95% громадян, що залежить від кожної країни. До прикладу, в Австрії, що є батьківщиною появи названої страхової компанії, страхуванням життя охоплено більше 90% населення. Проте в Україні в загальному страхування життя залишається менш розвинутим порівняно з іншими країнами Європи через низьку довіру до страхових компаній, складну економічну ситуацію та неналежне законодавче регулювання в цій галузі страхування [2, с. 76].

Так страхова компанія УНІКА має в своєму активі три програми страхування життя та здоров'я. Найдешевший пакет коштує 15.6 тис. грн на рік або 1.3 тис. грн на місяць. Страхова сума – 75 тис. грн. Цей пакет гарантує страхувальникові цілодобову підтримку лікарів, медичне обслуговування в різних приватних клініках, всіляка амбулаторно-клінічна допомога, а також, при потребі, екстрена госпіталізація і забезпечення необхідними ліками. І ще в межах даної страховки оплачується стаціонарна допомога, а також хірургічне втручання (в межах 3 тис. грн) та екстрена стоматологія (в межах 500 грн). В дорожчих пакетах пропонуються більші страхові суми, а також суми на покриття хірургічних втручань, на лікування зубів. Ці суми покриття прямо залежні від різних рівнів приватних клінік.

Проте в жодній із зазначених програм не передбачені суми на покриття воєнних ризиків. А також неможливо застрахуватися на тимчасово окупованих територіях та в зонах активних бойових дій (30-50 км від лінії фронту)[5].

Сьогодні політика страхових компаній змінюється, адже Україна вже четвертий рік героїчно захищається, і страхові компанії змінюють свої програми, пропонують погоджувати з ними зони бойових дій. Розглядаються варіанти присутності волонтерів і цивільних осіб у зазначених зонах бойових дій. Майже всі страхові компанії ліміти страхових сум встановлюють у відсотках до загальної страхової суми з тим, щоб ці ліміти покривали заплановані воєнні ризики.

Як зазначає директор асоціації “Страховий бізнес” В’ячеслав Черняхівський, деякі страхові компанії при страхуванні життя та здоров'я додали воєнні ризики у своїх довготермінових договорах без додаткової оплати. І це стосується тільки цивільних осіб, які не є близько до зон бойових дій.

На сьогодні розроблені і пропонуються спеціальні програми страхування спеціалістів від воєнних мін, а також для волонтерів. В цих програмах враховані ті високі ризики для зазначених осіб для їхнього життя та здоров'я. І всі ці страхові програми воєнних ризиків стосуються тільки цивільних осіб.

У загальних умовах страхування життя та здоров'я від воєнних ризиків зазначено, що максимальна страхова сума складає 300 тис. грн. І лише ризиковані страхові компанії пропонують такі умови. Відповідні виплати здійснюються згідно запланованих програм. В цих програмах франшиза за договорами не планується, а виплата здійснюється так само, як і в стандартних договорах добровільного медичного страхування: у випадку смерті, отримання різних важких травм чи ушкодження.

За даними працівника страхової компанії “ІНГО” Віктора Шевченка його компанія почала розробку страхового захисту із покриттям військових ризиків із самого початку війни. Дана компанія розробила ряд страхових продуктів для фізичних осіб і це дало змогу страхувати життя і здоров'я із покриттям воєнних ризиків. Ці програми передбачають лікування або виплати у випадку завдання шкоди здоров'ю цивільної особи, отриманої внаслідок воєнних дій на територіях, де не відбуваються активні бойові дії.

Розширення дозволяє застрахованій людині отримувати медичну допомогу у разі травми чи поранення в більшому обсязі за гарантований державою. Це можуть бути оплати за лікування в приватних клініках, а також при необхідності реабілітації.

В сучасних умовах війни попит на медичне страхування відновився, зріс і залишається на стабільно високому рівні, не зважаючи на показники інфляції, що вплинули на зростання вартості державного медичного страхування на 30%. Сьогодні деякі підприємства, бажаючи оптимізувати свої страхові програми, пропонують замінити такі

послуги, як басейни, тринажерні зали на більш практичні послуги, а саме на стоматологію, додати витрати на онкологію, цукровий діабет. Все більше звучать прохання про включення воєнних ризиків для цивільних осіб. У зв'язку з війною в Україні і виникненням потреби в наданні послуг психологічної підтримки, деякі страхові компанії розширюють покриття цих послуг.

Страхова компанія "ІНГО" пропонує кілька програм-пакетів медичного страхування з різними величинами страхових виплат від 150 тис. грн до 210 тис. грн. Власники цих полісів можуть отримувати швидку, амбулаторну та екстрену допомогу. При бажанні застрахованого у зазначені пакети можна додавати стоматологічні послуги, різні лікувальні масажі, покриття витрат на профілактику хронічних захворювань, профілактичний медичний огляд, вакцинацію від грипу.

Серед інших пакетів заслуговує уваги страховий пакет "Легкий". Його вартість 7690 грн на рік, а страхова сума складає 120 тис. грн. Власник цього пакету отримує медичне обслуговування у державній клініці, швидку та невідкладну допомогу. У дорожчих пакетах передбачені оплати послуг у приватних клініках, урологічні та гінекологічні послуги. Можлива також оплата за лікування коли застрахований клієнт оплачував його самостійно, але пред'являв чеки про оплату. Цікава обставина: не зважаючи на те, що згідно договору страхова компанія не оплачує воєнні ризики, ця компанія засвідчує застрахованому, що в разі набуття ним воєнних ризиків, тобто при отриманні травм від бойових дій, вони будуть оплачені. При цьому застрахованому від нещасних випадків не надається медична допомога, а проводиться страхова виплата від 30 тис. грн до 100 тис. грн у випадках смерті або інвалідності першої і другої групи. І це покриття оформляється як додаткове разом зі стандартними програмами страхування від нещасних випадків, а тому немає окремого тарифу і застосовується як підвищувальний коефіцієнт до загального тарифу і впливає на фінальну вартість договору страхування. Зрозуміло, що захист від воєнних ризиків стосується тільки цивільних осіб і поширюється за межами 30 км від зони активних бойових дій.

Особливе місце в діяльності страхової компанії займає страхування життя і здоров'я корпоративних клієнтів. І власне включення військових ризиків у договір страхування. При цьому процедура страхування воєнних ризиків оформляється бонусом без збільшення розміру страхової премії з визначеним лімітом на кожну застраховану особу. А коли поступають заяви від нових клієнтів, у вартості страхової суми враховуються всі чинники військових ризиків. Часом виникає потреба страхувати штатних співробітників клієнта, які сьогодні служать у лавах збройних сил України. По цій причині у деяких договорах страхування передбачене лікування військовослужбовців, які роботодавцем вніс до списку на страхування, повідомивши про їх особисті дані.

Страхова компанія "ІНГО життя" розробила таких рекламних дев'ять кроків для приваблення корпоративних клієнтів, фактично презентуючи свою програму страхування життя:

- 1) персональний менеджер. Кожний клієнт страхової компанії має можливість отримати виключно всю інформацію про подальші плани діяльності компанії, зміни програми страхування, про динаміку зміни страхових сум та інше, може зацікавити клієнта;

- 2) презентація в офісі. Страховик у офісі клієнта проводить презентацію своїх програм страхування, а всім співробітникам клієнта надсилає скорочений варіант презентації для покращення поінформованості про його діяльність;

- 3) постійна підтримка (24/7). Всі співробітники клієнта отримують пам'ятки дій при настанні страхового випадку;

- 4) можливість оптимізації оподаткування. Така можливість витікає з того, що пенсійні внески не обкладаються податком з доходів фізичних осіб;
- 5) можливість фіксації пенсійного віку. Компанія дає можливість клієнтам здійснювати фіксацію пенсійного віку на 10 років до або на 10 років після загальновстановленого державою;
- 6) можливість зміни дати зняття своїх нагромаджень. При бажанні клієнта в разі настання надзвичайних обставин клієнт може достроково отримати свої нагромадження;
- 7) можливість успадкування клієнтом своїх нагромаджень;
- 8) турбота про власне майбутнє клієнта. Компанія цим заходом буде сприяти забезпеченню гідного рівня життя страхувальника після завершення його активної трудової діяльності;
- 9) компанія розкриває чинники, від яких залежить розмір пенсії клієнта. До цих чинників належить величина пенсійних внесків, тривалість часу нагромадження та величина інвестиційного доходу.

Страхова компанія “ARX” при страхуванні життя і здоров’я пропонує покриття таких воєнних ризиків, як травми та ушкодження, які отримані внаслідок прямого або опосередкованого впливу воєнної зброї, коли є влучання снарядів, мін, куль, пожежі, руйнування будівель, також мінування територій. Компанія не покриває воєнні ризики, які отримані внаслідок зброї масового ураження. Ця програма страхування не розповсюджена на території ведення активних бойових дій, а також на територіях, що є тимчасово окупованими.

Не можна страхувати військовослужбовців ЗСУ, прикордонників, співробітників ДСНС, СБУ, поліції, територіальної громади [6].

Програма страхування життя і здоров’я передбачена тільки для цивільних осіб віком від 1 до 75 років. Програма розрахована на короткий період: від 1 до 12 місяців. Страхові суми згідно трьох страхових полісів: мінімальна 100 тис. грн, 200 тис. грн, а максимальна – 500 тис. грн. Мінімальна вартість полісу страхування від 125 грн на місяць до 4500 грн. Тривалість страхового покриття: 1, 3, 6 або 12 місяців.

Окрім зазначених полюсів страхова компанія “ARX” розробила також ще один варіант, так званий дешевий полюс страхування життя, і він коштує 1080 грн. Застрахований по цьому полісу клієнт отримує дистанційні консультації лікарів, до 5 разів на рік швидку медичну допомогу, екстрену стаціонарну допомогу. Якщо в клієнта наявні медичні симптоми до госпіталізації, йому по цьому полісу забезпечують проведення ПРЛ – тестів.

Якщо клієнт уклав договір медичного страхування з цією компанією, і в нього сталося будь-яке хронічне захворювання, то лікування його загострення буде покриватися як і будь-який інший страховий випадок.

Страхова компанія “ARX” повідомляє, що буде здійснювати оплату за страховий випадок клієнту навіть і тоді, коли договір страхування був укладений на території, де не відбуваються бойові, але під час війни фронт перемістився саме в те місце, де була укладена страхова угода.

Для покриття побутових нещасних випадків: травм, опіків, обмороження компанія “ARX” пропонує для фізичних осіб програму “Бронезахист”.

НАСК “Оранта” пропонує програму медичного страхування за 1140 грн на рік. Страхова сума 75 тис. грн. По цій програмі оплачуються нещасні випадки, гострі захворювання, загострення хронічних недуг, лікування коронавірусу.

Ця Національна страхова компанія пропонує страхування від нещасних випадків для цивільних осіб. Такими страховими випадками є смерть або травми внаслідок нещасного випадку, в тому числі внаслідок воєнних дій.

Максимальна величина страхової суми 200 тис. грн. Зазначене страхове покриття здійснюється по всій території України, окрім тимчасово окупованих, а також територій ведення активних бойових дій. Мінімальна місячна вартість страхового полісу 47 грн (Тетяна Терещенко - директорка з продакт-менеджменту "Оранти").

Як й інші страхові компанії при страхуванні життя та здоров'я цивільних осіб від нещасних випадків, НАСК "Оранта" пропонує аналогічні умови страхування.

Треба відзначити, що сьогодні ті страхові компанії, які мають ліцензію на добровільні види страхування, наділені правом надавати послуги по страхуванню життя та здоров'я в умовах війни без додаткових погоджень з НБУ. А коли укладаються договори страхування життя список стандартних ризиків поповнюється переліком ризиків, спричинених результатами зброї війни: мін, дронів, ракет. А коли настає страховий випадок, клієнт для отримання виплати має підтвердити настання страхової події шляхом подачі відповідних документів від компетентних державних органів: ДСНС, Національної поліції, лікарні.

В Україні НБУ своїм рішенням заборонив перестраховальні платежі, які могли би взяти на себе частину воєнних ризиків. Необхідно зазначити, що і до цього рішення НБУ міжнародні перестраховики не проявляли великої активності в цьому питанні, не бажаючи брати участь в наших воєнних ризиках.

Цілком логічною є та практика, що у нових страхових продуктах страхових компаній під час війни проявляється благодійна компонента. До прикладу страхова компанія ТАС при страхуванні від нещасного випадку величину покриття прив'язує до величини суми коштів, яку клієнт перераховує через страховку на потреби ЗСУ. За інформацією цієї страхової компанії якщо за місяць ТАС збирає 100 тис. грн страхових премій, з них 80 тис. грн направляється на потреби ЗСУ.

Страхова компанія ТАС розробила кілька варіантів медичного страхування. В "Мінімальному пакеті" передбачено страхування від нещасних випадків: важкого захворювання та смерті. Ціна мінімального пакета 300 грн на рік, а страхова сума 50 тис. грн.

В "Оптимальному пакеті" передбачено медичне страхування на випадок смерті а також на випадок виникнення гострої хвороби і ця хвороба оплачується, якщо вона появилася в клієнта вперше в житті і потребує негайного лікування. Вартість "Оптимального пакету" 750 грн, а страхова сума 70 тис. грн. Згідно програми цього пакету 20 тис. грн передбачено на лікування або хірургічне втручання, а решта грошей виплачується у випадку смерті цивільної застрахованої особи.

Страхова компанія ТАС не страхує воєнні ризики. Але страхова компанія "ТАС Лайф" пропонує програми страхування життя і покривати воєнні ризики для цивільних фізичних осіб, а також для корпоративних клієнтів. Ця страхова компанія оплачує страхові випадки після ракетних обстрілів, підірвання на мінах. Мінімальна вартість покриття складає від 99 грн в рік, страхова сума від 30 тис. грн до 500 тис. грн.

На страховому ринку України успішно працює страхова компанія "Граве Україна страхування життя", заснована 23.03.1998 року і яка є дочірною компанією австрійського фінансового концерну "GRAWE". Цей концерн був першим фінансовим концерном, який прийшов в Україну в 90-ті роки.

Компанія "GRAWE Ukraine" має бездоганну репутацію і великий кредит довіри серед клієнтів і партнерів. Вона активно сприяє розвитку ринку страхових послуг України.

У страхової компанії PZU "Україна" вартість полісу страхування нещасних випадків залежить від віку, статі, а також від професійної діяльності людини. При страховій сумі 100 тис. грн поліс коштує 2133 грн. Розміри страхових виплат такі: у разі смерті і в разі встановлення інвалідності першої групи - 100 % страхової суми, другої

групи – 70 %, третьої групи - 50 % страхової суми. У разі травми 10-80 % страхової суми за кожну травму, але не більше 100 %. Для кожної травми передбачений фіксований процент виплат. У разі стусу головного мозку виплачують 10 % застрахованої суми. У разі смерті через хворобу протягом перших трьох місяців дії договору страхова виплата не проводиться.

Компанія не страхує людей з інвалідністю, онкохворих, з важкими формами захворювання серцево-судинної системи, хворих на хронічну ниркову або легеневу недостатність, на хронічний гепатит. Також не страхують людей, в яких робота або хобі має підвищений ризик до життя або здоров'я. В договорах страхування даної компанії не передбачені покриття воєнних ризиків.

Страхова компанія “Княжа” пропонує корпоративне добровільне медичне страхування. За кожного працівника треба сплатити 2200 грн на рік. Мінімальна кількість застрахованих має бути не менше 10 осіб. Покриваються витрати на медичну допомогу у випадку гострого захворювання, загострення хронічних хворіб, травми, отруєння, нещасні випадки.

Для фізичних осіб компанія розробила поліс “Моя сім'я”. По цьому полісу може застрахуватися сім'я від двох до семи осіб. Кожна особа розраховується за себе, а страхова сума ділиться на всіх застрахованих. Ціна поліса 1550 грн, а страхова сума 147 тис. грн. З цього полісу можна оплатити онкологічні захворювання, гепатит С, лікування інших нещасних захворювань.

Проте воєнні ризики компанія не покриває.

І з самого початку війни росії проти України страхова компанія “АСКА-Життя” розробила спеціальний продукт для цивільних осіб “Особливий Джавелін”, який забезпечує покриття воєнних ризиків, а саме: травми або загибель, як наслідок потрапляння снарядів, мін, куль, пожеж, обвалення будівель, мінування територій. По цій програмі можуть застрахуватися цивільні особи від одного року до 69 років. Найменша ціна 230 грн і залежить від терміну дії договору: 1, 3 або 6 місяців, а також від обраної загальної страхової суми до 300 тис. грн.

У всіх договорах страхової компанії “Європейський страховий альянс” державним медичним страхуванням передбачені покриття цивільних осіб від військових ризиків.

Страхова компанія “Арсенал страхування” страхує лише корпоративних клієнтів - колективи більше десяти осіб. Страхова сума і вартість поліса залежать від кількості застрахованих осіб, місця роботи і міста [7].

Проте воєнні ризики цей вид страхування не покриває.

Страхова компанія “ВУСО” розробила страховий продукт “Медичний консьерж”, який передбачає оплату швидкої, амбулаторної та стаціонарної допомоги, забезпечення ліками. Вартість мінімального пакету 3,6 тис. грн, страхова сума 75 тис. грн [8]. Але воєнні ризики не покриваються.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Страхування є важливим фінансовим методом, який займає провідне місце серед сучасних фінансових методів: фінансування, кредитування, інвестування, планування, оподаткування та інші. Страхові компанії є важливими фінансовими посередниками і по праву займають ключову позицію після банківських установ, інвестиційних компаній, кредитних спілок та інші.

2. Серед різних видів страхування найбільш актуальним є страхування життя та здоров'я. В Європі в різних державах цим видом страхування охоплено від 20 до 95 %.

3. Страхування життя та здоров'я – це ризикове страхування. Це страхування від звичайних страхових випадків та критичних захворювань.

4. У воєнний час страхування життя та здоров'я стало актуальним. Окремі ризиковані страхові компанії розробили нові страхові продукти і успішно їх реалізують клієнтам.

5. Сьогодні ті страхові компанії, які мають ліцензію на добровільні види страхування, наділені правом надавати послуги по страхуванню життя та здоров'я в умовах війни без додаткових погоджень з Національним Банком України.

6. В умовах війни сьогодні в Україні страхові компанії можуть страхувати життя та здоров'я тільки цивільні особи.

7. Страхові компанії укладають зі страхувальниками поліси страхування за межами 30 – 50 кілометрів від території бойових дій.

8. Відносно невоєнних ризиків, всі страхові компанії мають вимагати від страхувальників при страхуванні життя та здоров'я інформації про історію генетичних захворювань своєї родини. Тобто ця інформація має поступати страховим компаніям як у військовий, так і в післявоєнний періоди при страхуванні життя та здоров'я.

9. В Україні для розширення використання страхування життя та здоров'я після успішного завершення війни необхідно здійснювати роз'яснювальну роботу серед населення в розповсюдженні суті та методики цього виду страхування і його доцільності.

10. Зміцнювати довіру населення до страхових компаній, приводити приклади з життя, коли ці компанії, як важливі фінансові посередники, завжди виконують свої зобов'язання перед страхувальниками.

1. Арич М.І., Волфсбергер В., Щубелка Х.М., Олексик Т.Х. Чи потрібні Україні специфічне регулювання використання генетичної інформації для оцінки ризиків страхування? *Фінанси України*. 2024. №2. С. 85–100.
2. Аберніхіна І.Г. Страхування життя як додаткове соціальне забезпечення. *Фінанси України*. 2023. №4. С. 76–91.
3. Губар О.Є. Соціальне страхування у забезпеченні суспільного добробуту. *Фінанси України*. 2002. №8. С. 130–136.
4. Тимчак М., Мінкович В. Європейський досвід страхування життя та можливість його імплементації в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2021. №1. С. 134–140. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).134-140](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).134-140)
5. UNIQA. Страхування життя. URL: <https://uniqa.ua/private/life> (дата звернення 08.04.2025).
6. Wikipedia. ARX. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ARX> (дата звернення 08.04.2025).
7. Arsenal Insurance Company. Автострахування. URL: <https://arsenal-ic.ua/product/avtostrahuvannya> (дата звернення 08.04.2025).
8. VUSO. Інтерактивне страхування. URL: <https://vuso.ua/interactive/insurance> (дата звернення 08.04.2025).

References

1. Arych M.I., Wolfsberger V., Shchubelka Kh.M., Oleksyk T.Kh. (2024). Does Ukraine Need Specific Regulation for the Use of Genetic Information in Insurance Risk Assessment? *Finance of Ukraine*. No. 2. P. 85–100.
2. Abernikhina I.H. (2023). Life Insurance as an Additional Social Security Instrument. *Finance of Ukraine*. No. 4. P. 76–91.
3. Hubar O.Ye. (2002). Social Insurance in Ensuring Public Welfare. *Finance of Ukraine*. No. 8. P. 130–136.
4. Tymchak M., Minkovych V. (2021). European Experience in Life Insurance and Its Potential Implementation in Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics*. No. 1. P. 134–140. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1\(57\).134-140](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.1(57).134-140).
5. UNIQA. Life Insurance. Retrieved from: <https://uniqa.ua/private/life> (accessed: 08.04.2025).

6. Wikipedia. ARX. Retrieved from: <https://uk.wikipedia.org/wiki/ARX> (accessed: 08.04.2025).
7. Arsenal Insurance Company. Auto Insurance. Retrieved from: <https://arsenal-ic.ua/product/avtostrahuvannya> (accessed: 08.04.2025).
8. VUSO. Interactive Insurance. Retrieved from: <https://vuso.ua/interactive/insurance> (accessed: 08.04.2025).

LIFE AND HEALTH INSURANCE FEATURES IN UKRAINE DURING THE WAR

Andriy Kovalyuk¹, Andrii Faliuta², Oleksii Kovalyuk³, Nataliya Melnyk⁴

^{1,2,3,4}Ivan Franko National University of Lviv
Prospekt Svobody, 18, Lviv, Ukraine, 79008

¹Email: andriy.kovalyuk@lnu.edu.ua; ORCID: 0009-0002-5284-2624

²Email: andrii.faliuta@lnu.edu.ua; ORCID: 0000-0001-5310-4733

³Email: oleksiy.kovalyuk@lnu.edu.ua; ORCID: 0009-0006-4287-7064

⁴Email: nataliya.melnyk@lnu.edu.ua; ORCID: 0000-0001-6935-6468

Abstract. This article explores the critical aspects of life and health insurance for civilians in Ukraine during the ongoing war triggered by Russian aggression. The study highlights the challenges faced by insurance companies operating as financial intermediaries, particularly in adapting their services to wartime realities. It examines the dual nature of risk exposure—among military personnel directly involved in combat and civilians affected by missile strikes, drone attacks, and destruction of infrastructure. The research emphasizes the lack of regulatory frameworks for using genetic information in insurance risk assessment, which could significantly influence underwriting practices.

The article analyzes the current state of the Ukrainian insurance market, noting the limited coverage of war-related risks and the absence of international reinsurance due to restrictions imposed by the National Bank of Ukraine. Despite these constraints, some domestic insurers have developed new products that include war risks, such as injuries or death caused by shelling, explosions, and building collapses. These products are generally available only to civilians and exclude coverage in active combat zones.

The study also compares Ukrainian practices with European models, where life insurance is more widespread and trusted. It reviews offerings from leading insurance companies such as UNIQA, INGO, ARX, TAS Life, and others, detailing their coverage limits, pricing, and conditions. Special attention is given to corporate insurance programs and the inclusion of psychological support services, which have become increasingly relevant.

The authors argue for the necessity of expanding public awareness about life and health insurance, improving trust in insurers, and integrating genetic risk factors into future insurance models. The article concludes that life and health insurance has become a vital financial tool during wartime, and its development is essential for enhancing social resilience and post-war recovery.

Keywords: insurance, insured event, life and health, war risks, legal framework.

Стаття надійшла до редколегії 14.10.2025

Прийнята до друку 23.12.2025

Опублікована (оприлюднена) 05.01.2026